

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

สิงหาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ. 2537-2566	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2567	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภท การใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572	7-6
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-9

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิจิตร	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

- 1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล
- 1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน
- 1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

- 1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567
- 1.4.2 สถานที่ ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและพหุภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 ส่งเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

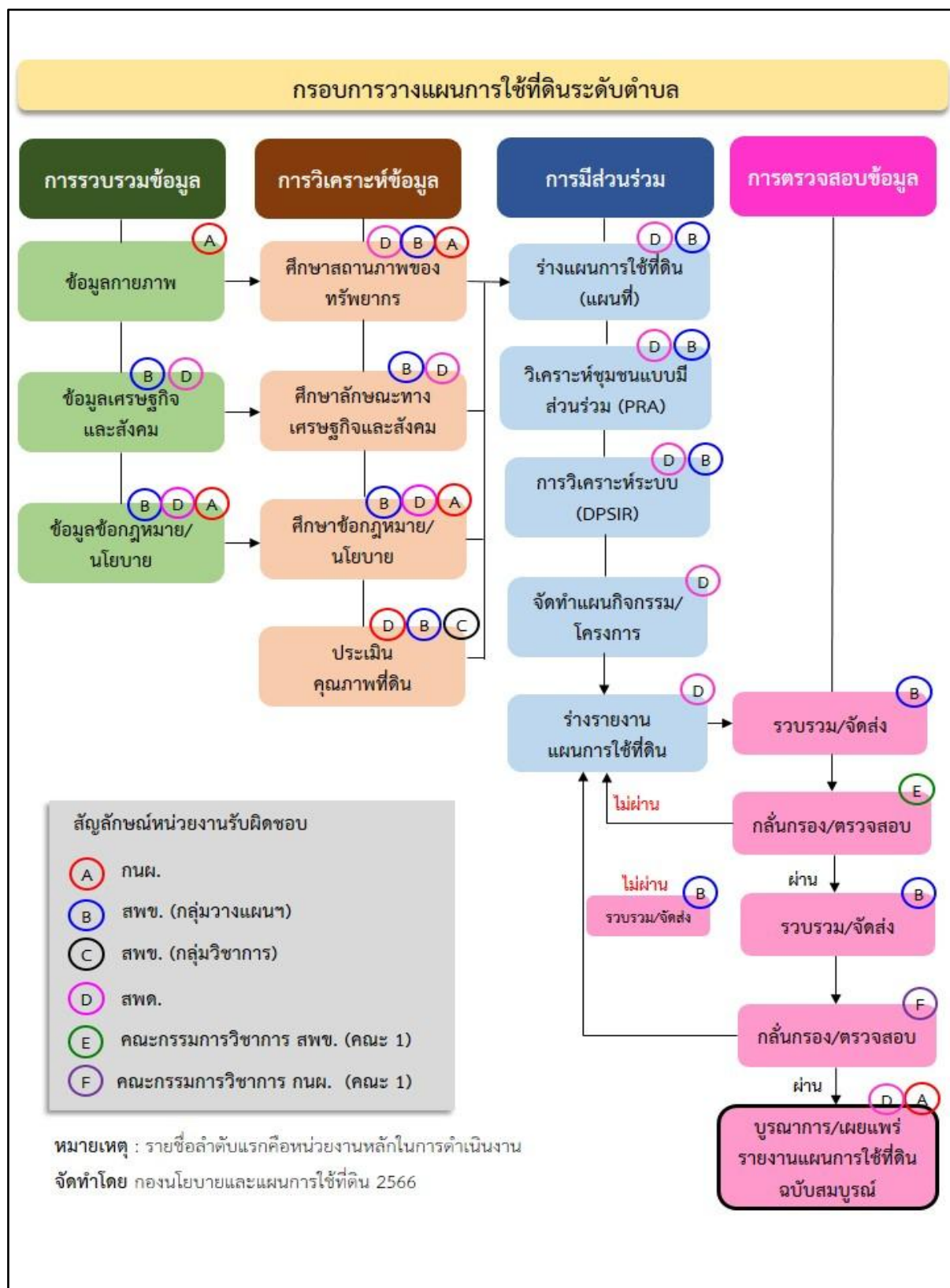
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“บริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล พัฒนาองค์กร เสริมสร้างคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจก้าวไกล”
(เทศบาลตำบลเนินกุ่ม, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอบางกระพูน มีพื้นที่ประมาณ 56.39 ตารางกิโลเมตร หรือ 35,241 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลนครป่าหมาก ตำบลวัดตายม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลปามะคาบ อำเภอเมืองพิจิตร ตำบลสากเหล็ก อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลพันชาลี อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ตำบลหนองหญ้าไทร อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

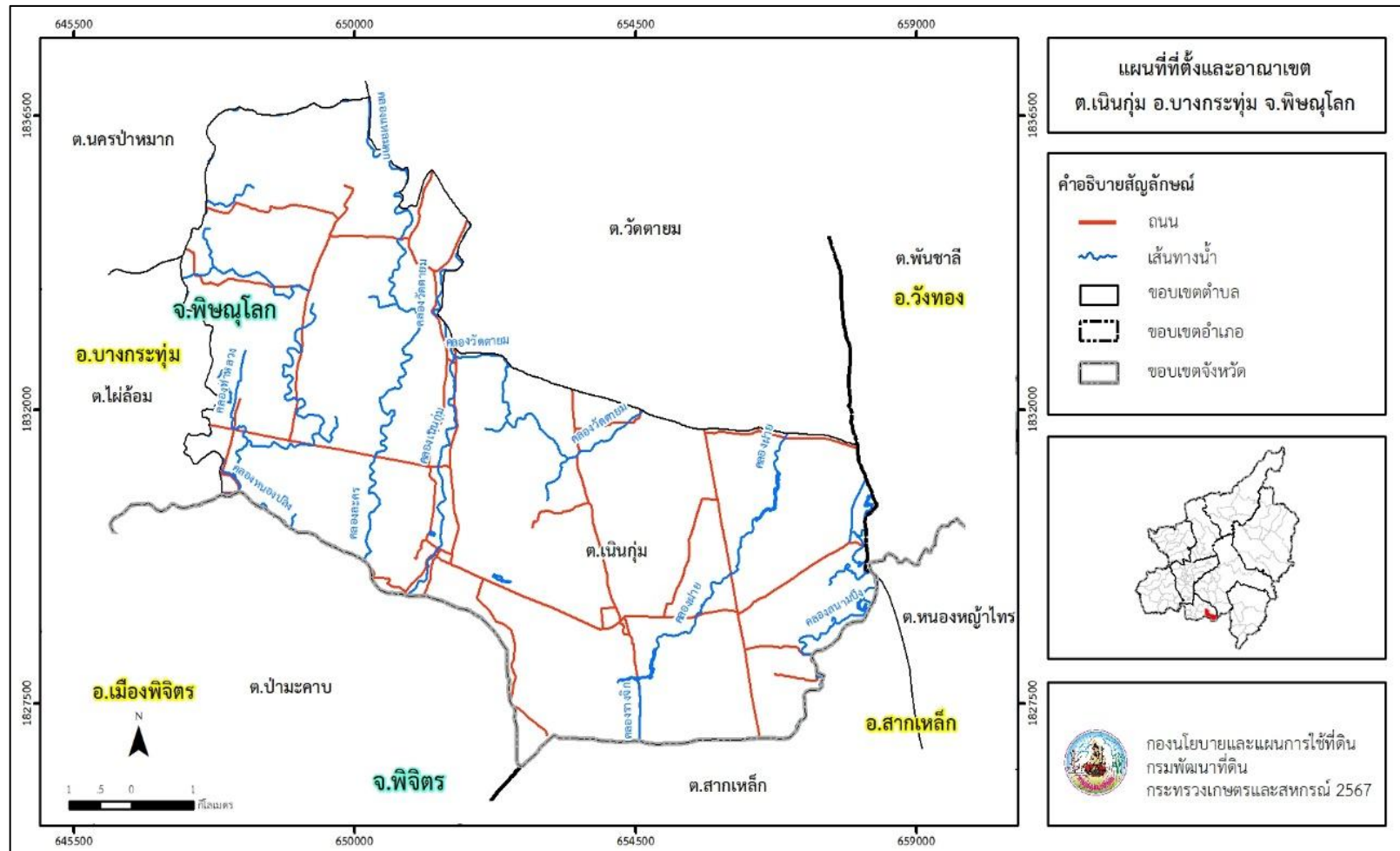
หมู่ที่ 1 บ้านท่ายาง	หมู่ที่ 7 บ้านดงหมี่
หมู่ที่ 2 บ้านหนองพญาอ	หมู่ที่ 8 บ้านดงหมี่
หมู่ที่ 3 บ้านเนินกุ่ม	หมู่ที่ 9 บ้านหนองกรด
หมู่ที่ 4 บ้านเนินกุ่ม	หมู่ที่ 10 บ้านท่าแห
หมู่ที่ 5 บ้านเนินกุ่ม	หมู่ที่ 11 บ้านใหม่ไพรมณี
หมู่ที่ 6 บ้านเนินกุ่ม	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น คลองละคร คลองวัดตายม คลองฝาย คลองคู คลองเนินกุ่ม คลองสนามบึง

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 19.4 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,240 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 115 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 297.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดพิจิตร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและ การคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

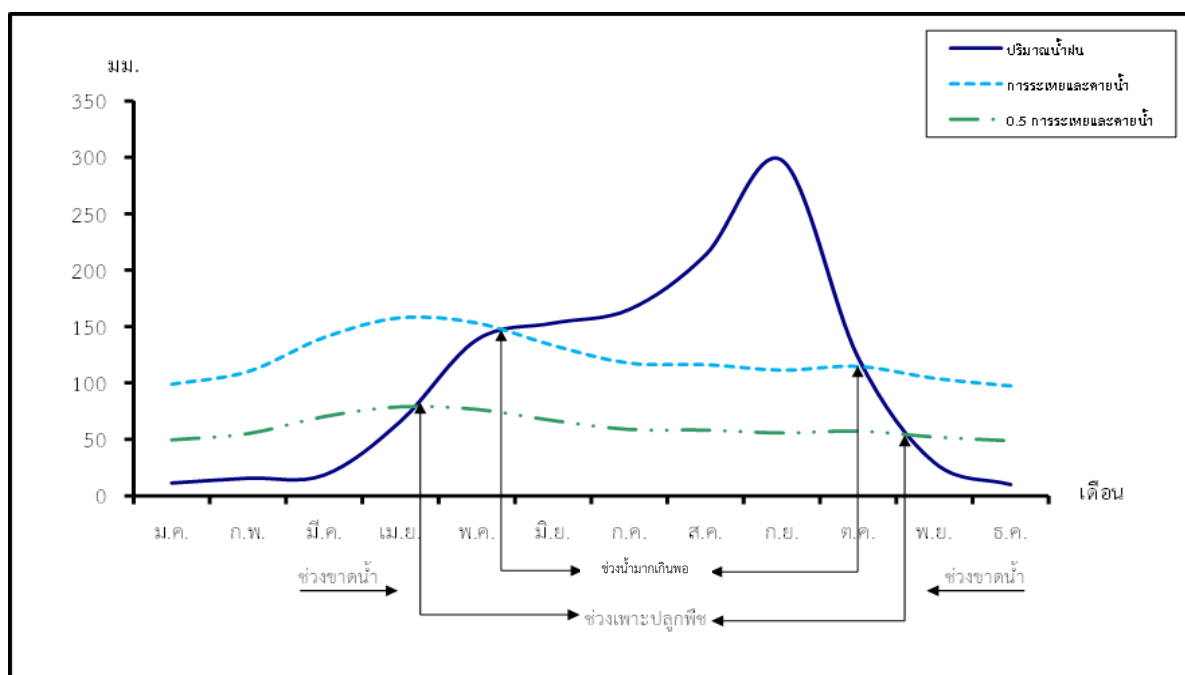
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศเกษตรจังหวัดพิษณุโลก¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ¹	ปริมาณฝนใช้การ ¹
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	19.4	31.4	24.9	75	11.2	2	98.9	11.0
ก.พ.	21.3	33.3	26.8	73	15.5	2	110.0	15.1
มี.ค.	23.7	35.4	29	71	18.3	3	140.4	17.8
เม.ย.	25.3	36.9	30.6	68	65.9	6	157.8	59.0
พ.ค.	25.7	35.7	30.1	74	138.3	13	153.1	107.7
มิ.ย.	25.3	34.3	29.2	79	153.0	16	133.2	115.5
ก.ค.	24.9	33.2	28.5	81	165.2	19	117.5	121.5
ส.ค.	24.9	32.8	28.3	83	213.5	20	116.3	140.6
ก.ย.	25	32.6	28.3	84	297.5	19	111.3	154.8
ต.ค.	24.6	32.6	28.1	82	122.5	12	114.7	98.5
พ.ย.	22.8	32.8	27.3	77	29.3	3	104.1	27.9
ธ.ค.	20	31.3	25.2	75	9.8	1	97.3	9.6
เฉลี่ย	23.6	33.5	28.0	77	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,240.0	116	1,454.70	879

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิจิตร

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) สภาพการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,528 ไร่ หรือร้อยละ 10.00 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 30,921 ไร่ หรือร้อยละ 87.75 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 25,158 ไร่ หรือร้อยละ 71.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 5,336 ไร่ หรือร้อยละ 15.15 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 158 ไร่ หรือร้อยละ 0.45 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส

ยางพารา

- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 176 ไร่ หรือร้อยละ 0.50 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ กล้วย มะม่วง ไม้ผลร้าง/

เสื้อมโหม

- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

6) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 43 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 678 ไร่ หรือร้อยละ 1.92 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 98 ไร่ หรือร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ถม พื้นที่ลุ่ม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

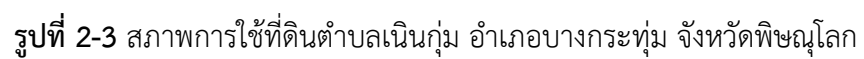
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,528	10.00
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	3,325	9.43
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	84	0.24
U405	ถนน	85	0.24
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	11	0.03
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	23	0.06
A	พื้นที่เกษตรกรรม	30,921	87.75
A100	นาร้าง	11	0.03
A101	นาข้าว	25,147	71.36
A202	ข้าวโพด	30	0.09
A203	อ้อย	5,306	15.06
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	14	0.04
A302	ยางพารา	25	0.07
A303	ปาล์มน้ำมัน	77	0.22
A304	ยูคาลิปตัส	27	0.08
A305	สัก	6	0.02
A309	ประดู่	9	0.02
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	17	0.05

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A401	ไม้ผลผสม	3	0.01
A407	มะม่วง	70	0.20
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	7	0.02
A411	กล้วย	72	0.20
A417	กระท้อน	6	0.02
A422	มะนาว	1	-
A502	พืชผัก	11	0.03
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	3	0.01
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	40	0.11
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	39	0.11
F	พื้นที่ป่าไม้	16	0.05
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	16	0.05
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	98	0.28
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	15	0.04
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	42	0.12
M201	พื้นที่ลุ่ม	17	0.05
M405	พื้นที่ถม	24	0.07
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	678	1.92
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	512	1.45
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	49	0.14
W202	บ่อน้ำในไร่นา	113	0.32
W203	คลองชลประทาน	4	0.01
ผลรวมทั้งหมด		35,241	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลเนินกุ่ม มีประชากรรวม 7,429 คน แยกเป็นชาย 3,615 คน เป็นหญิง 3,814 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 131.75 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,919 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,525 ครัวเรือน หรือร้อยละ 52.24 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,394 ครัวเรือน หรือร้อยละ 47.76 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลเนินกุ่ม	2,919	3,615	3,814	7,429
หมู่ที่ 0 เนินกุ่ม	2	14	9	23
หมู่ที่ 1 ท่ายาง	379	476	541	1,017
หมู่ที่ 2 หนองพญายอ	301	413	450	863
หมู่ที่ 3 เนินกุ่ม	342	422	438	860
หมู่ที่ 4 เนินกุ่ม	434	483	480	963
หมู่ที่ 5 เนินกุ่ม	173	243	260	503
หมู่ที่ 6 เนินกุ่ม	135	175	185	360
หมู่ที่ 7 ดงหมี่	277	330	349	679
หมู่ที่ 8 ดงหมี่	223	241	224	465
หมู่ที่ 9 หนองกรด	290	340	349	689
หมู่ที่ 10 ท่าแห	111	164	182	346
หมู่ที่ 11 ใหมไพรมณี	252	314	347	661

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	2,919	100
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,525	52.24
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,394	47.76

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่รวมทั้งหมด 35,241 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,919 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 12.07 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 30,921 ไร่ หรือร้อยละ 87.75 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 20.28 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,525 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าว และอ้อยโรงงาน ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 178,567 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 69,582 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 127,903 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 49,840 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 50,664 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 19,742 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2567

ตำบล/หมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
เทศบาลตำบลเนินกุ่ม	122,862	24,216	23,743	7,746	178,567	69,582	127,903	49,840
หมู่ที่ 01 ชุมชน ท่าทางพัฒนา	125,468	39,165	27,545	9,288	201,465	76,938	138,850	53,025
หมู่ที่ 02 ชุมชน บ้านสระเศรษฐี	132,258	21,355	17,784	4,561	175,958	73,712	113,871	47,703
หมู่ที่ 03 ชุมชน บ้านหนองพญาพัฒนา (1)	106,842	13,553	18,289	7,895	146,579	52,300	84,513	30,155
หมู่ที่ 04 ชุมชน บ้านหนองพญาพัฒนา (2)	131,357	21,000	9,151	5,143	166,651	50,720	76,786	23,370
หมู่ที่ 05 ชุมชน บ้านร่วมใจพัฒนา	174,202	9,115	36,606	10,573	230,495	88,426	154,429	59,245
หมู่ที่ 06 ชุมชน บ้านเนินกุ่มพัฒนา	122,919	13,107	14,248	2,450	152,725	72,241	91,255	43,165
หมู่ที่ 07 ชุมชน บ้านก้าวหน้าพัฒนา	115,235	12,729	11,287	2,729	141,981	60,342	93,576	39,770
หมู่ที่ 08 ชุมชน บ้านคนรักถิ่น	92,598	26,111	39,179	9,030	166,919	65,756	105,210	41,446
หมู่ที่ 09 ชุมชน บ้านกิ่งแก้วพัฒนา	165,771	27,349	25,477	8,952	227,549	78,368	156,205	53,797
หมู่ที่ 10 ชุมชน บ้านดงหมี่พัฒนาเหนือ	117,234	26,019	28,888	1,568	173,709	74,933	114,302	49,307
หมู่ที่ 11 ชุมชน บ้านดงหมี่พัฒนาใต้	154,045	22,667	25,620	6,281	208,613	86,655	106,013	44,036
หมู่ที่ 12 ชุมชน บ้านสันติพัฒนา	79,045	29,243	10,884	8,551	127,723	74,119	107,375	62,311
หมู่ที่ 13 ชุมชน บ้านท่าแหพัฒนา	60,200	45,173	40,733	36,200	182,307	52,387	120,580	34,649
หมู่ที่ 14 ชุมชน บ้านใหม่ไพรสมพัฒนา	61,158	33,816	20,821	7,750	123,544	63,512	86,068	44,246
หมู่ที่ 15 ชุมชน น้าอยู่ (1)	106,080	9,511	31,348	5,926	152,865	64,674	118,642	50,195
หมู่ที่ 16 ชุมชน น้าอยู่ (2)	105,806	9,758	22,113	7,032	144,710	60,622	114,806	48,095

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

ตำบล/หมู่บ้าน	รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
หมู่ที่ 17 ชุมชน รวมพลัง	117,953	17,305	18,377	10,766	164,400	69,221	149,636	63,005
หมู่ที่ 18 ชุมชน ดงอีโอง	100,988	23,590	14,373	14,494	153,446	54,661	142,245	50,671
หมู่ที่ 19 ชุมชน วัดตายม หมู่ 3	136,675	20,458	13,731	2,072	172,936	52,578	131,873	40,093
หมู่ที่ 20 ชุมชน วังกระซอนพัฒนา	141,846	32,057	16,246	9,462	199,611	71,514	142,151	50,928
หมู่ที่ 21 ชุมชน คนหมู่ห้า	121,019	30,563	31,407	5,944	188,933	59,663	137,935	43,558
หมู่ที่ 22 ชุมชน ตลาดวัดตายม	135,486	39,138	28,214	3,385	206,223	80,857	153,697	60,263
หมู่ที่ 23 ชุมชน ร่วมใจพัฒนา	108,432	22,505	33,891	4,395	169,223	72,289	119,368	50,992
หมู่ที่ 24 ชุมชน โคกสนั่นพัฒนา	152,011	28,381	25,148	3,255	208,795	71,111	213,014	72,548
หมู่ที่ 25 ชุมชน เต็งประดาพัฒนา	162,772	31,424	14,578	7,728	216,502	65,092	209,065	62,856
หมู่ที่ 26 ชุมชน นนงสระพังพัฒนา	121,135	16,946	24,108	7,189	169,378	80,346	124,216	58,923

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 35,241 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลเนินกุ่ม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,240.0 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลเนินกุ่ม มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองคู คลองท่าหลวง คลองเนินกุ่ม คลองบึงช้าง คลองฝาย คลองรางจิก คลองละคร คลองวัดตายม คลองสนามบึง คลองหนองปลิง คลองห้วยแยง และคลองแหลมคก

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลเนินกุ่ม มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 24 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 6 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Skt-pd-sicA ดินสุโขทัยที่มีการระบายน้ำเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 16,481 ไร่ หรือร้อยละ 46.77 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Skt-lb-sicA ดินสุโขทัยที่มีความอึดตัวเบสต่ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,962 ไร่ หรือร้อยละ 33.94 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 4 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Sg-sIA ชุดดินไทรงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,205 ไร่ หรือร้อยละ 6.26 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Sg-gm-sIA/b ดินไทรงามที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 2,076 ไร่ หรือร้อยละ 5.89 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Tph-siA ชุดดินตะพานหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 149 ไร่ หรือร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Tph-siB ชุดดินตะพานหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,368 ไร่ หรือร้อยละ 6.72 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

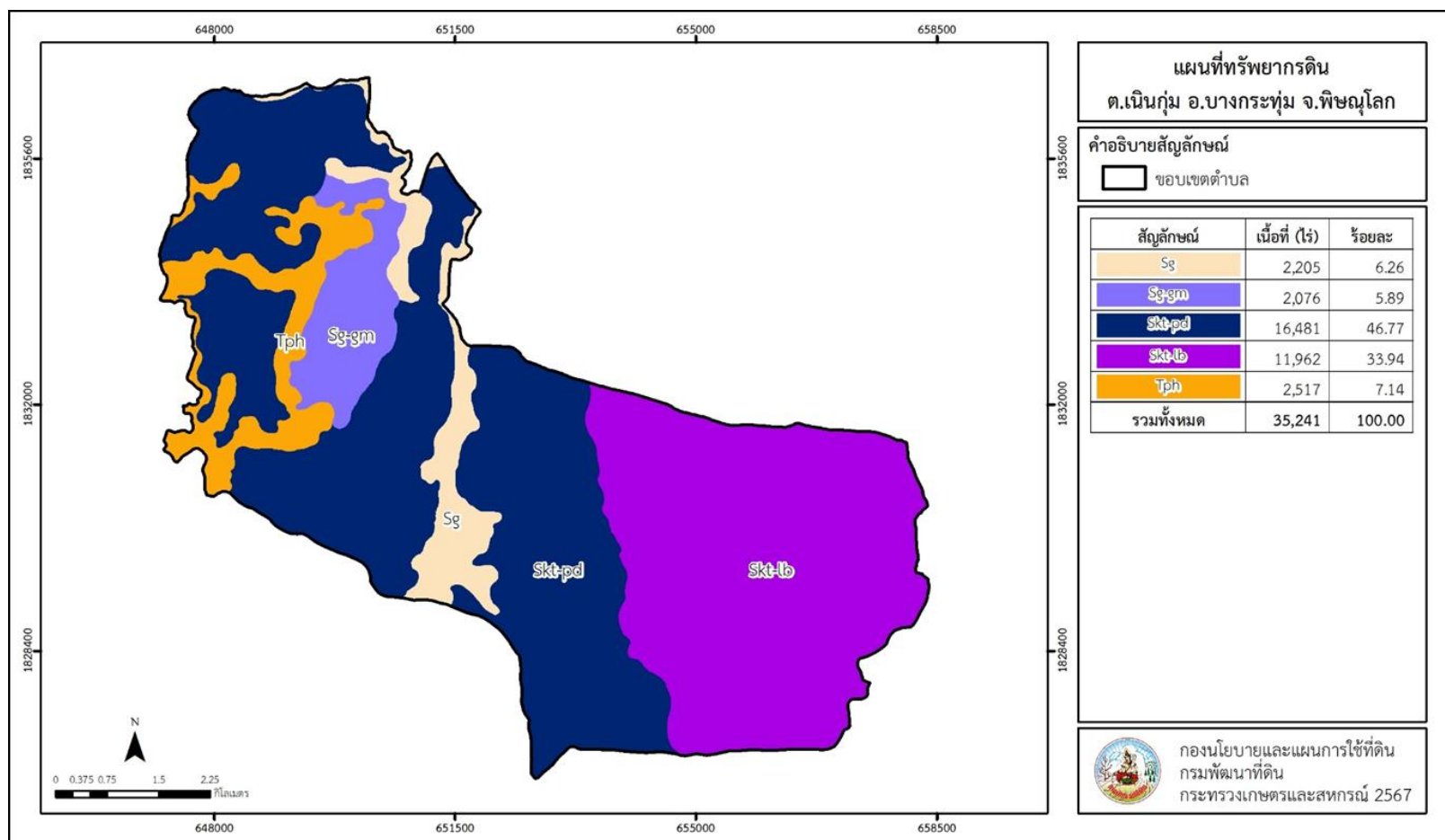
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Sg-gm-sIA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	2,076	5.89
Sg-sIA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	2,205	6.26
Skt-lb-sicIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	11,962	33.94
Skt-pd-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	16,481	46.77
Tph-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-7.0	<2	-	149	0.42
Tph-silB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-7.0	<2	-	2,368	6.72
รวมทั้งหมด											35,241	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลเนินกุ่ม คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเสื่อม ดินเป็นกรด ดินทราย ขาดอินทรีย์วัตถุ ไม่อุ้มน้ำ
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำ น้ำไม่เพียงพอ
- 3) ปัญหาน้ำท่วม
- 4) โรคพืชและแมลงศัตรูพืชระบาด
- 5) ต้นทุนอาหารสัตว์มีราคาสูง โรคระบาดในสัตว์
- 6) การรวมกลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลเนินกุ่ม มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) ปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) แก้ไขปัญหาน้ำท่วม
- 4) ความรู้และการจัดการศัตรูพืช
- 5) พันธุ์หญ้าเลี้ยงสัตว์ ยารักษาสัตว์ วัคซีน และความรู้ในการเลี้ยงไก่ โค กระบือ อย่างถูกต้อง
- 6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร และจัดหาตลาดรับซื้อ

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.3) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดินและการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม
- 2.2) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.3) แผนรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) ผลผลิตตกต่ำ
- 3.4) ภัยแล้ง/อุทกภัย

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 4.2) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง
- 4.3) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.4) รายได้ของเกษตรกรลดลง
- 4.5) คุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

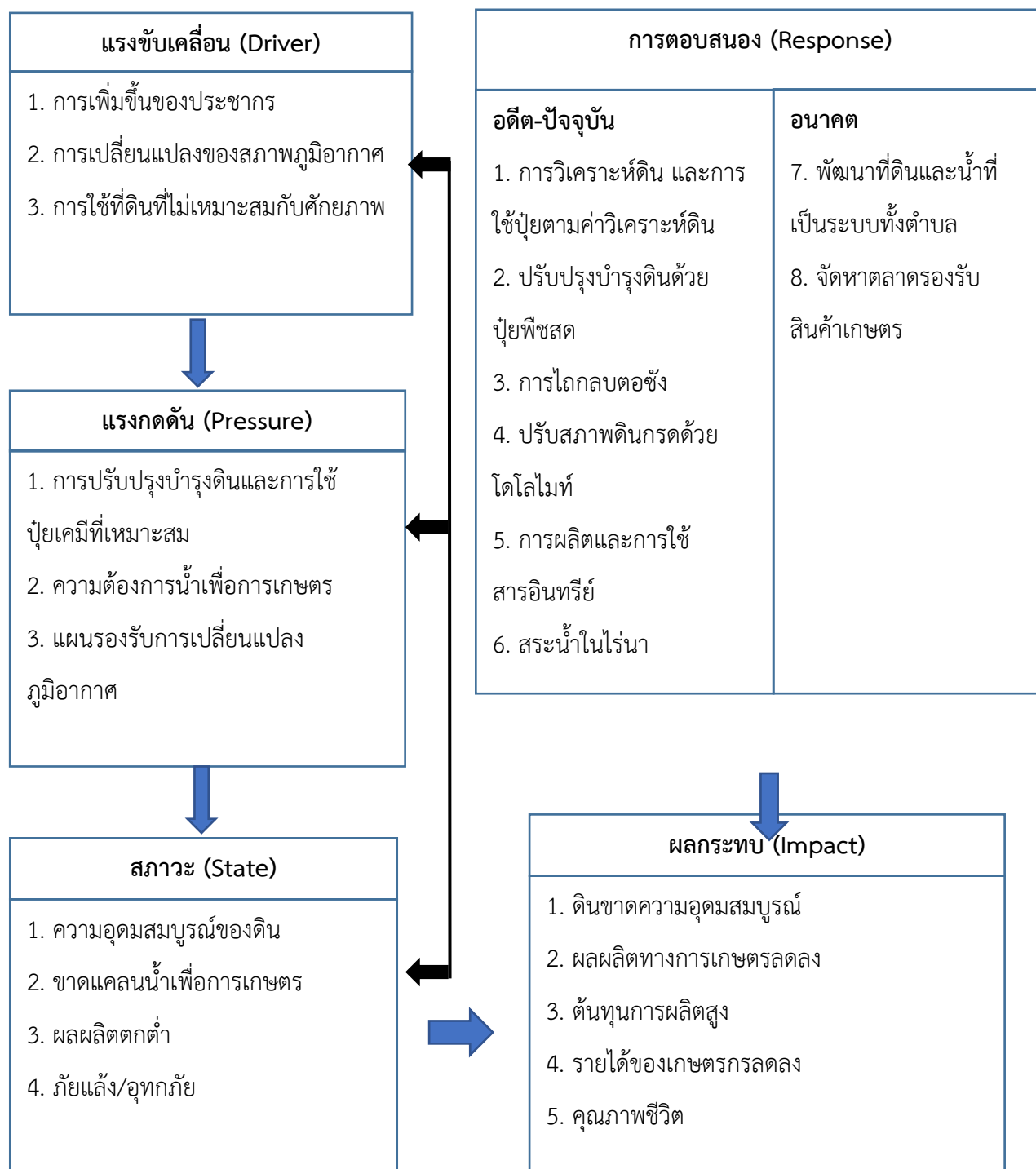
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) การวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- 5.2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.3) การไถกลบตอซัง
- 5.4) ปรับสภาพดินกรดด้วยโดโลไมท์
- 5.5) การผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 5.6) สระน้ำในไร่นา

อนาคต

- (5.7) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (5.8) จัดหาตลาดรองรับสินค้าเกษตร

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม

- 1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปี ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนตุลาคม
- 2) ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปี ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์

4.2.2 บริเวณพื้นที่ดอน

พืชไร่นิยมปลูก ได้แก่

อ้อยโรงงาน เกษตรกรมีวิธีการปลูก ดังนี้

- อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน
- อ้อยต้นฝน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน

ดังรายละเอียดในรูปที่ 4-2

ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี												
ข้าวนาปรัง												
อ้อยข้ามแล้ง												
อ้อยต้นฝน												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และกล้วย

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยที่ดิน	ข้าว	อ้อย	ข้าวโพด	กล้วย
Sg-gm-slA/b	S2on	S2ons	S2on	S2ns
Sg-slA	S3o	S2ns	S2n	S2ns
Skt-lb-siclA	S2n	S2ons	S3o	S3o
Skt-pd-sicA	S2n	S3o	N	S3o
Tph-silA	S3o	S2s	S1	S2ns
Tph-silB	S3o	S2s	S1	S2s

หมายเหตุ: ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศเป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพได้จาก การวิเคราะห์สภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มา

จากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่นๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตย่อย ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 30,924 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 87.76 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดไนตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรังและพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 17,598 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 49.94 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น คენหว่า

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 43 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 21 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ประดู่ ยางนา

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 1,151 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.27 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย ข้าวโพด

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2150) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ พริก

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 2,483 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น คะน้า

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 112 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ประดู่ ยางนา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 3,847 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.92 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย ข้าวโพด

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมชั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 5,082 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 14.42 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กล้วย

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ประดู่ ยางนา

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 340 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย ข้าวโพด

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

4) เขตปศุสัตว์ ได้แก่ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 43 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร และไก่

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,524 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,490 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.90 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 34 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 680 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.93 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 561 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.59 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 119 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 96 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1) เขตเกษตรกรรม	30,924	87.76
1.1 เขตเกษตรกรรม (ขั้นดี)	18,824	53.42
2110 เขตทำนา	17,598	49.94
2120 เขตปลูกไม้ผล	43	0.12
2130 เขตปลูกไม้ยืนต้น	21	0.06
2140 เขตปลูกพืชไร่	1,151	3.27
2150 เขตปลูกพืชทางเลือก	11	0.03
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	12,018	34.11
- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	6,572	18.65
2211 เขตทำนา	2,483	7.04
2212 เขตปลูกไม้ผล	112	0.32
2213 เขตปลูกไม้ยืนต้น	130	0.37
2214 เขตปลูกพืชไร่	3,847	10.92
- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	5,446	15.46
2221 เขตทำนา	5,082	14.42
2222 เขตปลูกไม้ผล	18	0.05
2223 เขตปลูกไม้ยืนต้น	6	0.02
2224 เขตปลูกพืชไร่	340	0.97
1.3 เขตประมง	39	0.11
2400 เขตประมง	39	0.11
1.4 เขตปศุสัตว์	43	0.12
2520 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	43	0.12
2) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,524	10.00
3100 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,490	9.90
3200 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	34	0.10

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพูน จังหวัดพิษณุโลก

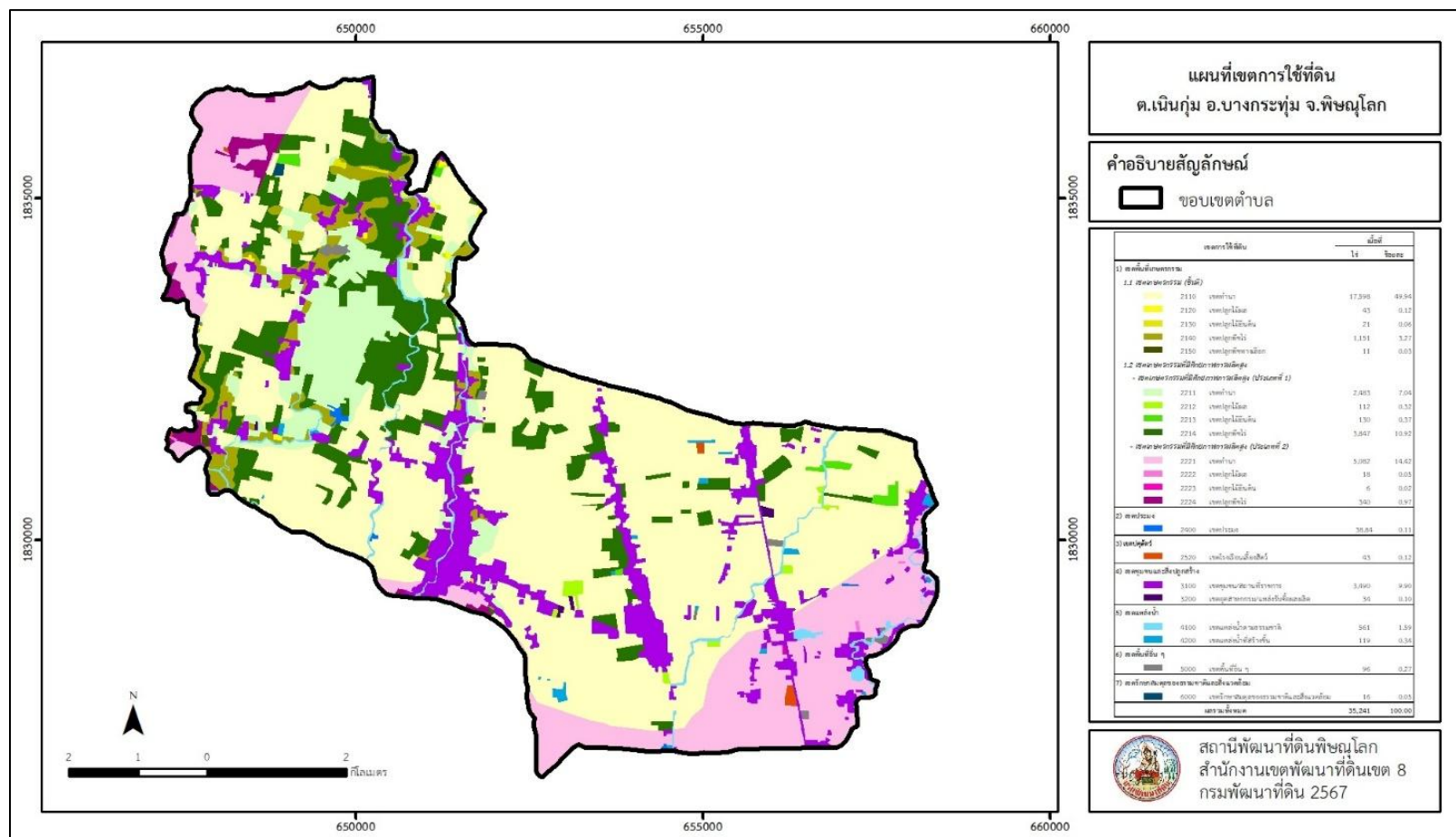
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
3) เขตแหล่งน้ำ		680	1.93
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	561	1.59
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	119	0.34
4) เขตพื้นที่อื่น ๆ		96	0.27
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	96	0.27
5) เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		16	0.05
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	16	0.05
ผลรวมทั้งหมด		35,241	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลกแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่มไปเสนอต่อเทศบาลตำบลเนินกุ่ม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินกรด มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (4) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (6) ผลิตปุ๋ยหมัก
- (7) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/แปลงใหญ่)

2) พื้นที่น้ำท่วม มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- 1) โครงการลดการเผา สนับสนุนกิจกรรมไถกลบตอซัง (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 2) โครงการลดการเผาในพื้นที่การเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 3) โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ แปลงทฤษฎีใหม่ฯ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 4) โครงการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 5) โครงการสร้างห้องเย็นโดยไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 6) โครงการสร้างโกดังเก็บฟางเพื่อเก็บฟางให้มีจำหน่ายทั้งปี (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 7) โครงการตลาดเกษตรกร (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 8) โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 9) โครงการยกระดับและเพิ่มศักยภาพสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 10) โครงการศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 11) โครงการส่งเสริมพืชอัตลักษณ์ท้องถิ่น GI ข้าวโพดหวาน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 12) โครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)
- 13) โครงการศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- 1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำการเกษตร และแก้ปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม และสำนักชลประทานที่ 3)
- 2) โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 3) โครงการเติมน้ำใต้ดินระดับตื้นใช้น้ำหลาก เติมน้ำใต้ดิน ตำบลเนินกุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
- 4) โครงการขุดลอกหนองผึ่ง ม.2 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)
- 5) โครงการขุดลอกคลองนายกี ม.3 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)
- 6) โครงการขุดลอกกันคลองไส้ไก่ ม.11 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)
- 7) โครงการขุดลอกวัชพืชคลองละครตลอดสาย ม.1 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลเนินกุ่ม เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 ความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินกรด และการปัญหาน้ำท่วม บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลเนินกุ่ม กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่าน พื้นที่เกษตรกรรมอยู่ในเขตเกษตรกรรมขั้นดี และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ไม่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (รูปที่ 7-1) จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) สรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาน้ำท่วมและขาดแคลนน้ำบางพื้นที่ และปัญหารองลงมา คือ โรคและแมลงศัตรูพืช ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

สำหรับปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนดินเหนียว มีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป มีการใช้ปุ๋ยเคมีต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน และขาดการปรับปรุงบำรุงดิน

ในกรณีของปัญหาเรื่องน้ำท่วม มักเกิดจากฝนที่ตกหนักและต่อเนื่อง หรือจากน้ำท่วมขังเนื่องจากระบายน้ำไม่ทัน มีสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำ ทำให้ฝนที่ตกลงมาไม่มีทางระบายออกจึงท่วมขังในพื้นที่ เช่น ถนนหรือพื้นที่ราบ

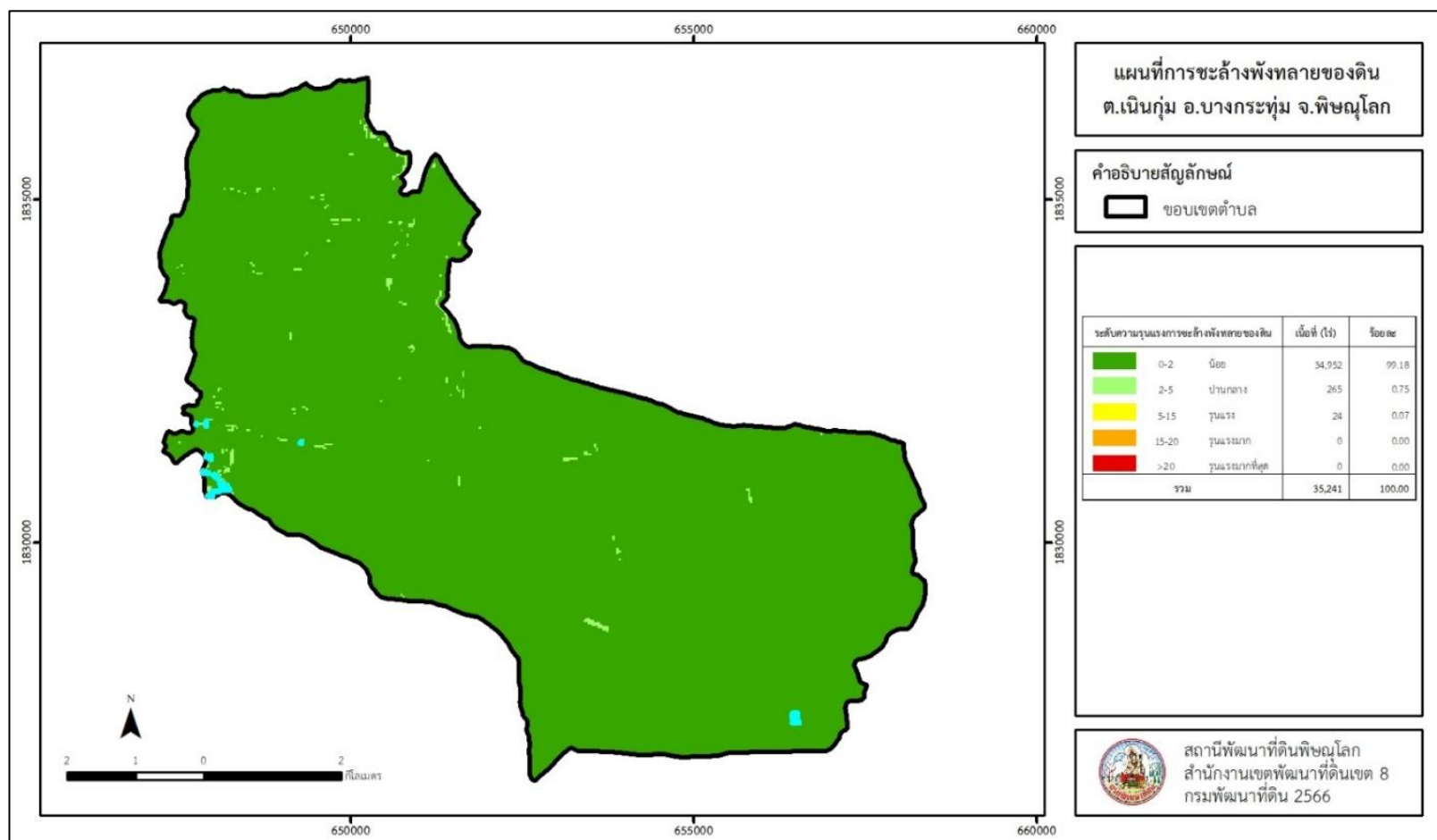
ลุ่มต่ำโดยรอบ ส่วนเรื่องการขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่นั้น การที่ประชากรเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ปัญหาทางด้านโรคและแมลงศัตรูพืช ทำความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตรเป็นปัญหาใหญ่ เพราะมีหลายร้อยชนิด และป้องกันกำจัดได้ยาก บางชนิดมีขนาดเล็กขยายพันธุ์เร็ว ความเสียหายจึงเกิดขึ้นรวดเร็ว บางชนิดมีปีกบินไปได้ไกลๆ ขยายพื้นที่ระบาดได้เร็ว หากไม่สามารถยับยั้งได้ทันเวลา จะทำลายทั้งปริมาณ และคุณภาพของผลผลิต

แนวทางสำคัญของการป้องกันกำจัดศัตรูพืชก็คือ การเสริมสร้างความแข็งแรงของพืช เพื่อให้พืชสามารถพัฒนาความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช รวมทั้งทำให้พืชสามารถแข่งขันกับวัชพืชได้ดีขึ้น ดังนั้นให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงบำรุงดินและการปรับสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศในฟาร์มเป็นหลัก เมื่อฟาร์มได้รับการปรับปรุงให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และสภาพแวดล้อมที่ดี ระบบนิเวศฟาร์มก็จะได้สมดุล การรบกวนจากศัตรูพืชก็จะน้อย

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมขั้นดี เนื้อที่ 18,824 ไร่	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u> 1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ 2. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 3. การรณรงค์ไถกลบตอซัง	60,000 37,500 12,500 10,000
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ การผลิตสูง เนื้อที่ 12,018 ไร่	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u> 1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ 2. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการ ใช้สารเคมีทางการเกษตร 6. การรณรงค์ไถกลบตอซัง 7. การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ 8. การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด 9. การผลิตปุ๋ยหมัก <u>การบริหารจัดการน้ำ</u> 1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา 2. โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่ เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)	1,047,000 75,000 595,000 60,000 25,000 81,250 40,000 85,000 750 85,000 3,100,000 2,100,000 1,000,000
รวมเขตเกษตรกรรม	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>	1,107,000
	<u>การบริหารจัดการน้ำ</u>	3,100,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	4,207,000

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม	1) โครงการลดการเผา สนับสนุนกิจกรรมไถกลบตอซัง (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
1.1 เขตเกษตรกรรมขั้นดี เนื้อที่ 18,824 ไร่	
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เนื้อที่ 6,572 ไร่	2) โครงการลดการเผาในพื้นที่การเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เนื้อที่ 5,446 ไร่	3) โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ แปลงทฤษฎีใหม่ฯ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	4) โครงการธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	5) โครงการสร้างห้องเย็นโดยไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	6) โครงการสร้างโกดังเก็บฟางเพื่อเก็บฟางให้มีจำหน่ายทั้งปี (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	7) โครงการตลาดเกษตรกร (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	8) โครงการขับเคลื่อนการเกษตรระดับหมู่บ้านสู่การผลิตสินค้าเกษตรมูลค่าสูง (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	9) โครงการยกระดับและเพิ่มศักยภาพสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากของวิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	10) โครงการศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	11) โครงการส่งเสริมพืชอัตลักษณ์ท้องถิ่น GI ข้าวโพดหวาน (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม)
	12) โครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม (ต่อ)	13) โครงการศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 680 ไร่	1) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำการเกษตร และแก้ปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม และสำนักชลประทานที่ 3) 2) โครงการพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงาน แสงอาทิตย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม) 3) โครงการเติมน้ำใต้ดินระดับตื้นใช้น้ำหลาก เติมน้ำใต้ดิน ตำบลเนินกุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอบางกระทุ่ม) 4) โครงการขุดลอกหนองผึ่ง ม.2 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม) 5) โครงการขุดลอกคลองนายกี ม.3 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาล ตำบลเนินกุ่ม) 6) โครงการขุดลอกกันคลองไส้ไก่ ม.11 ตำบลเนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม) 7) โครงการขุดลอกวัชพืชคลองละครตลอดสาย ม.1 ตำบล เนินกุ่ม (เทศบาลตำบลเนินกุ่ม)

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1.เขตเกษตรกรรมชั้นดี และเขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง	การปรับปรุงบำรุงดิน														
	การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	150	151	152	153	154	760	22,500	22,650	22,800	22,950	23,100	114,000	พด.
	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	4	4	4	4	4	20	119,000	119,000	119,000	119,000	119,000	595,000	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	800	800	800	800	800	4,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000	พด.
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	150	150	150	150	150	750	7,500	7,500	7,500	7,500	7,500	37,500	พด.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	16,250	16,250	16,250	16,250	16,250	81,250	พด.
	การรณรงค์ฝึกอบรม	แปลง	5	5	5	5	5	25	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.
	การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	5	5	5	5	5	25	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	10	10	10	10	10	50	150	150	150	150	150	750	พด.
	การผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	5	5	5	5	5	25	17,000	17,000	17,000	17,000	17,000	85,000	พด.
	การบริหารจัดการน้ำ														
	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไรนา	บ่อ	20	20	20	20	20	100	420,000	420,000	420,000	420,000	420,000	2,100,000	พด.
	โครงการบริหารจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรตาม แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก	ไร่	100	100	100	100	100	500	200,000	200,000	200,000	200,000	200,000	1,000,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572			
1.เขตเกษตรกรรมชั้นดี และเขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง (ต่อ)	กิจกรรมของหน่วยงานอื่น															
	โครงการรณรงค์ลดการ เผา สนับสนุนกิจกรรม ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	หมู่บ้าน	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11			125,000	125,000	125,000			375,000	สนง.เกษตร อำเภอ
	โครงการส่งเสริมการ ใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลด การใช้สารเคมี	หมู่บ้าน	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11			50,000	50,000	50,000			150,000	สนง.เกษตร อำเภอ
	โครงการสร้างโกดัง เก็บพาง	หมู่บ้าน	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11			1,500,000	1,500,000	1,500,000			4,500,000	สนง.เกษตร อำเภอ
	โครงการตลาด เกษตรกร	หมู่บ้าน	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11			50,000	50,000	50,000			150,000	สนง.เกษตร อำเภอ
	โครงการศูนย์เมล็ด พันธุ์ข้าวชุมชน	หมู่บ้าน	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11			500,000	500,000	500,000			1,500,000	สนง.เกษตร อำเภอ
	ส่งเสริมการเกษตร อินทรีย์ในชุมชน	หมู่บ้าน	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11	หมู่ 1-11			190,000					190,000	สนง.เกษตร อำเภอ
2. เขตแหล่งน้ำ	โครงการพัฒนาแหล่ง น้ำการเกษตรและ แก้ปัญหาภัยแล้ง อุทกภัย	หมู่บ้าน	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10			1,000,000	1,000,000	1,000,000			3,000,000	สนง.เกษตร อำเภอ
	โครงการพัฒนาน้ำ บาดาลเพื่อการเกษตร ด้วยพลังงาน แสงอาทิตย์	หมู่บ้าน	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10	หมู่ 1-10			500,000	500,000	500,000			1,500,000	สนง.เกษตร เทศบาลตำบล เนินกุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2566. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลเนินกุ่ม. 2566. วิสัยทัศน์ของตำบล. แหล่งที่มา : <https://www.nuenkum.go.th/vision>, 1 มิถุนายน 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก
156 หมู่ที่ 2 ตำบลชัยนาม
อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
โทร 055-009824